

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 04.08.2004, sp. zn. 8 To 83/2004, ECLI:CZ:VSPH:2004:8.TO.83.2004.1

Číslo: 32/2005

Právní věta: Úhrada nákladů na opatření znaleckého posudku, jenž byl předložen poškozeným jako důkaz v trestním řízení, není škodou vzniklou trestným činem, o které by mohlo být rozhodováno v adhezním řízení. O částce, kterou poškozený na opatření znaleckého posudku vynaložil, lze rozhodovat k jeho návrhu až po právní moci odsuzujícího rozsudku jako o nákladech poškozeného vynaložených na uplatnění náhrady škody (§ 155 odst. 2 tr. ř.).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 04.08.2004

Spisová značka: 8 To 83/2004

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Adhezní řízení, Náhrada nákladů poškozeného

Předpisy: § 152 odst. 2 tr. ř.
§ 228 tr. ř.
§ 43 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaného J. L. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2004, sp. zn. 57 T 4/2004, částečně zrušil napadený rozsudek, a to ve výroku o trestu propadnutí věci a ve výroku o náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

I.

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2004, sp. zn. 57 T 4/2004 byl obžalovaný J. L. uznán vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1 tr. zák., protože dne 30. 11. 2003 v době kolem 11.30 hodin v P. v bytě svého bratra poškozeného R. L. po předchozí slovní rozepři a v silně podnapilém stavu napadl kuchyňským nožem s délkou čepele 18,5 cm poškozeného R. L. tak, že mu způsobil řeznou ránu na zápěstí levé ruky a bodl ho ranou dlouhou cca 8 cm směřující zpředu dozadu do pravé strany hrudníku, pronikající při hrudní kosti do pravé hrudní dutiny a pravou brániční klenbou do dutiny břišní, přičemž došlo k povrchnímu bodnému poranění jater, krvácení do pravé hrudní dutiny a proniknutí vzduchu do pravé hrudní dutiny s následným

částečným smrštěním pravé plíce, v důsledku tohoto zranění musel být poškozený ihned operován v Ústřední vojenské nemocnici, útok tedy přežil, avšak jednalo se o zranění, které by bez včasné lékařské pomoci ohrozilo jeho život.

Za to byl podle § 219 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 10 roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. mu byl uložen trest propadnutí věci, a to kuchyňského nože s čepelí dlouhou 18,5 cm s umělohmotnou rukojetí černé barvy.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost zaplatit poškozenému R. L., bytem P., na náhradě škody částku 186 500 Kč.

II.

V zákonné lhůtě podal proti tomuto rozsudku obžalovaný odvolání, které směřuje do všech jeho výroků. Namítá, že nedostatečně byla zhodnocena subjektivní stránka jeho jednání. Od počátku tvrdí, že neměl úmysl bratra zabít, jakkoli závažný následek hrozil. Bratrovi přivolal pomoc. Spolu popíjeli a on byl bratrem zřejmě vyprovokován. Je přesvědčen, že byl bratrem rovněž napaden, když mu musely být vytrženy dva zuby. Zaútočil, protože byl bratrem a požitým alkoholem vyprovokován. Jeho jednání mělo být kvalifikováno jako ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák., neboť subjektivní stránka pokusu vraždy nebyla prokázána.

Uložený trest je i pro případ správnosti výroku o vině nepřiměřeně přísný. Jakkoli byl v minulosti trestán, je fyzicky postižený a to ho vedlo k požívání alkoholu. Neodpykal dosud zbytek trestu, z něhož byl podmíněně propuštěn. V tom tkví výrazná okolnost, již třeba rovněž zvážit. Má zato, že lze aplikovat § 40 odst. 1, odst. 2 tr. zák. o mimořádném snížení trestu.

Zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou shledává odvolatel rovněž nepřiměřeně přísným. Je přesvědčen, že jej lze zařadit mírněji, neboť není natolik narušen, navíc je vážně tělesně postižen, což jeho pobyt ve věznici ztěžuje.

Za chybný je považován i výrok týkající se náhrady škody. Soud vyšel ze znaleckého posudku, aniž byly opatřeny další podklady, zejména o zaplacení zvýšených nákladů na stravu a na domácí práce.

Navrhuje, aby napadený rozsudek byl zrušen a on uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. a uložen mu přiměřený trest, případně věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Pokud by však byl výrok o vině shledán správným, budiž mu po zrušení výroků o trestu a náhradě škody uložen za použití § 40 odst. 1, odst. 2 tr. zák. mírnější trest se zařazením do věznice s dozorem a znovu rozhodnuto o nároku poškozeného na náhradu škody.

Obžalovaný sám učinil písemná podání, v nichž hodlá upřesnit některé skutečnosti a doplnit své výpovědi.

Příčinou neustálých hádek mezi ním a bratrem bylo bratrovo nadměrné požívání tvrdého alkoholu a jeho výhrůžky, že ho „dostane zpět do kriminálu“. On pod tímto psychickým tlakem požil v krátkém období alkohol v množství, jak nebyl zvyklý a když jej bratr napadl úderem pěstí do obličeje, instinktivně si svojí jedinou rukou, v níž držel nůž, kterým krájel uzenu, začal chránit obličej, aby tak zabránil dalším útokům ze strany bratra. Tím došlo ke zranění, kdy bratrovi nechtěně zabodl nůž do pravé části těla. Jednal v afektu a nechtěl bratrovi ublížit. Šlo o jednání v nutné obraně. Bratrova výpověď, že on za ním přišel a bezdůvodně ho bodl, není pravdivá. Naplnil též všechny znaky dobrovolného upuštění podle § 8 odst. 3 písm. a), b) tr. zák.

Obžalovaný dále uvádí, že „v podstatě šlo o jejich soukromou rozepři“. Bratr nedal souhlas k trestnímu stíhání a nevypovídal (míněno před soudem), aby ho nepoškodil. Svědci V. a J. jsou nevěrohodní. Svého bratra má rád, neměl důvod mu ublížit. Byla to „skutečně nešťastná náhoda“.

Necítí se vinným pokusem trestného činu vraždy a domáhá se kvalifikace svého jednání jako ublížení na zdraví a mírnějšího potrestání, v případě použití § 221 tr. zák. uložení trestu na horní hranici zákonného rozpětí.

III.

Vrchní soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, přičemž podle § 254 odst. 1 věta druhá tr. ř. přihlédl i k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, jak bude dále vysvětleno ve zdůvodnění výroků týkajících se náhrady škody. Došel k následujícím zjištěním a závěrům.

Odvolání obžalovaného je částečně důvodné, pokud jde o výrok týkající se trestu propadnutí věci a výrok týkající se náhrady způsobené škody.

Soud prvního stupně v řízení provedeném podle trestního řádu jinak zjistil skutkový stav v rozsahu potřebném pro rozhodnutí, aniž by o něm vznikaly důvodné pochybnosti, tedy tak, jak ukládá § 2 odst. 5 tr. ř. Z těchto skutkových zjištění po zhodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. vyvodil pak o vině obžalovaného správné závěry, když jednání obžalovaného kvalifikoval jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1 tr. zák.

Jakkoli je odůvodnění napadeného rozsudku v této části kusé, nelze přehlédnout, že obžalovaný se v minulosti obdobného jednání, když zaútočil nožem proti témuž poškozenému, svému bratrovi, již jednou dopustil a byl za ně odsouzen. Na rozdíl od soudu prvního stupně však nelze v této skutečnosti spatřovat přitěžující okolnost, ježto obžalovaný se tehdy ve zkušební době podmíněného odsouzení osvědčil, nicméně je spolu s prokázanými slovními výpady a výhrůžkami zabitím za použití nože významná pro hodnocení osoby obžalovaného a jeho motivace.

Přestože se obžalovaný v době činu nacházel ve stavu těžké prosté opilosti, při své závislosti na alkoholu, a ač jeho schopnosti rozpoznat nebezpečnost jednání pro společnost a toto ovládat byly podstatnou měrou sníženy, nebyly vymizelé. Obžalovaný, který účinky alkoholu na svoji osobu, včetně toho, že alkohol u něj zvyšuje tendenci k agresivitě, snad až příliš dobře znal. Nařízenou protialkoholní léčbu nedodržel. Přitom byl schopen požívání této drogy odolat, neboť tato schopnost byla u něj snížena toliko nepodstatně.

Zcela zjevná je i motivace obžalovaného, když ke skutku došlo po dlouhé rozepři, resp. hádce mezi ním a poškozeným.

Za těchto okolností obžalovaný zcela vědomě a plně v intencích předchozího vyhrožování zaútočil proti svému bratru nožem s čepelí o délce 18,5 cm do míst, kde jsou uloženy životně důležité orgány, ty také byly zasaženy a nebyť včasné odborné lékařské pomoci, byl by poškozený zemřel. Jestliže obžalovaný poté, co svůj útok ukončil, zajistil poškozenému přivolání lékařské pomoci, navíc se slovy, že se stala vražda, jak vypověděla svědkyně J., pak patrně proto, že si uvědomil následky svého jednání a nejde proto o okolnost, jež by bránila kvalifikovat jednání obžalovaného jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1 tr. zák. s přihlédnutím zejména ke způsobu provedení inkriminovaného skutku, když vzhledem k dále uvedenému v tomto směru nejde o dobrovolné upuštění od pokusu trestného činu podle § 8 odst. 3 písm. b) tr. zák. Za těchto okolností pro neexistenci útoku ze strany poškozeného rovněž nejde o akt nutné obrany podle § 13 tr. zák., jak to ve svém písemném podání obžalovaný namítá. Ostatně tvrdí-li obžalovaný, že byl svým bratrem

napaden tak, že mu musely být vytrženy dva zuby, pak podle zprávy, kterou toto dokládá, je zřejmé, že k této extrakci došlo až dne 5. 1. 2004, tedy se značným časovým odstupem od inkriminovaného skutku a pro onemocnění dásní a viklavost zubů 31 a 32.

Z provedeného dokazování je naprosto jednoznačně zřejmé, že poškozený v příčinné souvislosti sjednáním obžalovaného utrpěl bodné poranění, které by vedlo k jeho smrti, nedostat se mu včas odborné lékařské pomoci. To, že nenastal následek předvídaný v § 219 odst. 1 tr. zák., totiž smrt poškozeného, bylo okolností objektivní a na obžalovaném v tomto směru nezávislé, protože ten učinil vše, aby zmíněný následek nastal a nestalo-li se tak, šlo o tzv. ukončený pokus. Jak bude dále ještě uvedeno, nešlo ze strany obžalovaného o jednání nechtěné, jak se pokouší tvrdit, ale o úmyslný, tedy vědomý útok přinejmenším ve srozumění s možným následkem, vedený nožem velkou intenzitou, jak patrně ze znaleckého posudku. Svědčí o tom charakter zranění poškozeného, zejména pak poloha a hloubka bodného kanálu. Vzhledem k těmto okolnostem není důvodů nevěřit výpovědi poškozeného z přípravného řízení, že obžalovaný vstal, odešel z pokoje a když se vrátil, ucítil bodnutí do oblasti hrudníku, jakkoli poškozený u hlavního líčení výpověď odepřel, nakolik mu zákon v tomto případě takové právo dává.

Vrchní soud zde proto vychází z názoru, že v případě tzv. ukončeného pokusu, kdy pachatel podnikl vše, co podle jeho představ vede k dokonání činu, ale k dokonání nedojde a po takto nezdařeném pokusu upustí od další činnosti, směřující k dokonání činu, nejde o dobrovolné upuštění od pokusu podle § 8 odst. 3 písm. a) tr. zák.

Argumentace obsažená v podání obžalovaného, že šlo o „soukromou věc“ mezi ním a poškozeným, který jako jeho bratr nedal souhlas k trestnímu stíhání, je naprosto lichá, ježto o žádnou soukromou věc nejde, neboť je to stát, který zákonem chrání život a zdraví osob ve svém vlastním, tedy státním zájmu a konečně v inkriminovaném skutku nejde o trestný čin, kde by podle § 163 odst. 1 tr. ř. byl k trestnímu stíhání odvolatele nezbytný souhlas poškozeného, který je jeho bratrem.

Odvolací soud se rovněž ztotožňuje s výrokem o trestu odnětí svobody, jak byl tento obžalovanému uložen. Nelze přehlédnout předchozí odsouzení obžalovaného, který se nyní souzeného činu dopustil ve zkušební době, poté, co byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, v němž se nacházel za trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 tr. zák., který je trestným činem zvláště závažným (§ 41 odst. 2 tr. zák.). Neshledává se žádná okolnost, jež by za použití § 40 odst. 1, odst. 2 tr. zák. umožňovala uložení trestu pod dolní hranicí zákonné sazby jakožto opatření mimořádné. Invalidita obžalovaného sama o sobě ještě nemůže vést k neodůvodnitelné benevolenci stejně jako ta skutečnost, že obžalovaný bude muset ještě odpykat zbytek trestu odnětí svobody, z něhož byl podmíněně propuštěn. Vše, co obžalovanému prospívá, je v podstatě vyjádřeno tím, že mu byl uložen trest na samé spodní hranici zákonného rozpětí.

Zařazení obžalovaného pro výkon tohoto trestu do věznice se zvýšenou ostrahou odpovídá zákonu. Nelze přehlédnout jeho kriminální minulost a skutečnost, že za zvláště závažný trestný čin již ve výkonu trestu odnětí svobody byl, byl z něj podmíněně propuštěn a ve zkušební době opět výrazně selhal, když se v ní takového trestného činu dopouští opětovně.

Zrušen byl ale trest propadnutí věci - inkriminovaného kuchyňského nože, v němž jde o věc náležející k běžnému vybavení domácnosti a zákon v takovém případě uložení tohoto trestu nevyžaduje, nehledě už na to, že jakkoli soud prvního stupně uzavřel, že nůž náležel obžalovanému, nejde o závěr bezvýhradný, bude-li přihlíženo k výpovědi svědkyně Š. u hlavního líčení. Účelem trestu propadnutí věci je jednak citelné majetkové postižení odsouzeného, jednak snaha zabránit v další trestné činnosti za použití této věci. Ani jedna z těchto podmínek není splněna a to ani za situace, kdyby nůž skutečně byl ve výlučném vlastnictví obžalovaného. Předmětný nůž nemá prakticky žádnou hodnotu a opatřit si jej k další trestné činnosti není problém. Je to, jak je uvedeno

výše, běžná domácí pomůcka.

Důvodné je pak v dále uvedeném rozsahu odvolání obžalovaného, pokud jde o uložení povinnosti nahradit způsobenou škodu. Poškozený prostřednictvím zmocněnce ve lhůtě uvedené v § 43 odst. 3 tr. ř. svůj nárok na náhradu škody uplatnil a doložil jej znaleckým posudkem, když náklady na jeho opatření uhradil sám. Celkem bylo požadováno zaplacení částky 186 500 Kč a ta byla napadeným rozsudkem poškozenému přiznána. Nenastala však situace, kdy poškozený podle § 89 odst. 2 věta druhá tr. ř. provedení takového důkazu navrhl, tudíž nebylo o jeho provedení orgánem trestního řízení, v tomto případě soudem, kladně rozhodnuto, aby pak o znalečném mohlo být rozhodováno podle § 111 odst. 2 tr. ř. V takovém případě stát ani nemůže už nést náklady na obstarání znaleckého posudku o výši škody, jak se toho poškozený domáhal, neboť nelze nést ty, které již byly uhrazeny.

Jakkoli poškozeným předložený znalecký posudek je plně procesně použitelný k důkazu, úhrada nákladů na jeho opatření není škodou vzniklou trestným činem, o které by mohlo být rozhodováno v řízení adhezním. O částce 4000 Kč, již poškozený na opatření znaleckého posudku vynaložil, lze podle § 155 odst. 2 tr. ř. rozhodovat k návrhu poškozeného až po právní moci odsuzujícího rozsudku jako o nákladech poškozeného vynaložených na uplatnění nároku na náhradu škody.

Pokud pak jde o zvýšené náklady na domácí práce v celkové částce 3000 Kč a stravné v částce 700 Kč, neshledává odvolací soud za prokázané, že poškozený tyto částky skutečně vynaložil, jakkoli jde o tzv. jinou škodu, jejíž náhradu v řízení adhezním by bylo lze jinak přiznat. Znalec sice tyto částky stanovil násobkem odhadnuté částky najeden den, z výpovědi svědkyně Š., která patrně jistou pomoc poškozenému po jeho propuštění do domácího ošetřování poskytovala. Není však zřejmé, zda jí poškozený tuto částku vyplatil. Navíc z provedeného dokazování vyplývá, že se svědkem P. V. se v bytě poškozeného zdržovala jen čtrnáct dní. Sama o žádné úhradě za poskytovanou úsluhu nevpovídá a nedokládá ji spolehlivě ani poškozený.

Z uvedených důvodů proto odvolací soud výrok o povinnosti obžalovaného uhradit poškozenému škodu v celkové částce 186 500 Kč zrušil a nemá pochybností o správnosti ohodnocení bolestného podle znaleckého posudku, uložil obžalovanému povinnost uhradit bolestnému odpovídající a znalecky stanovenou částku 178 800 Kč.